

2. Буга, Н. & Яненко, І. Перспективи розвитку органічного виробництва в Україні. // Актуальні проблеми економіки, 2015. – С. 117-125.

3. В.В. Скальський Органічне землеробство: Проблеми та перспективи. // Економіка АПК, 2010, №4. - С. 48-53.

4. Яценко О.М., Завадська Ю.С. Світовий ринок органічної продукції: сучасний стан і перспективи розвитку // Екологічні, технічні та соціально-економічні аспекти ефективного використання матеріально технічної бази АПК: Матеріали міжнар. наук.- практич. форуму, 17-18 верес. 2008 р. – Львів нац. агроуніверситет, 2008. – С. 271-278.

УДК 336.338.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

THEORETICAL ASPECTS OF TECHNICAL SUPPORT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

ДОВБНЯ О.О., студент*
Харківський національний технічний університет
сіського господарства імені Петра Василенка

В статті проаналізовані теоретико-методичні аспекти та розроблені деякі практичні рекомендації щодо удосконалення організаційно-економічного механізму підвищення ефективності технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств. Визначені основні завдання: систематизувати наукові основи формування та розвитку технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств; досліджена специфіка матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва яка зумовлена особливостями сільського господарства.

Ключові слова: *техніко – технологічне забезпечення, управління, прибуток, урожайність, економічний ефект.*

The article analyzes the theoretical and methodological aspects and develops some practical recommendations for improving the organizational and economic mechanism for improving the efficiency of technical support of agricultural are investigated. The main tasks are defined: to systematize the scientific bases of formation and development of technical support of agricultural enterprises; the specifics of material and technical support of agricultural production which is caused by features of agriculture are investigated.

Key words: *technical and technological support, management, profit, productivity, economic effect.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Аграрний сектор в Україні відіграє особливу роль в системі матеріального виробництва, у зміцненні економіки країни, її спеціалізації у світовому виробництві. Низький фінансовий стан більшості сільськогосподарських підприємств, недостатній обсяг державної підтримки та наявність диспаритету цін спричинили негативні тенденції технічного забезпечення. За умов ринкових відносин існуючі нині методи, інструменти та форми технічного забезпечення є не функціональними та морально застарілими. На сьогоднішній день майже половина наявної техніки є застарілою як фізично, так і морально, що не дозволяє отримувати необхідні врожаї сільськогосподарських культур. Що в свою чергу впливає на продовольчу безпеку держави.

* Науковий керівник – Артеменко О.О., к.е.н., доцент

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пошук принципово нових підходів технічного забезпечення галузі вимагає виявлення та економічного обґрунтування залежності його впливу на ефективність розвитку сільськогосподарських підприємств.

Питання формування та використання технічних ресурсів у галузі сільського господарства вивчаються багатьма вченими, серед яких значний внесок зробили Г.Є. Мазнев, Я.К. Білоусько, Л.М. Будняк, В.І. Перебийніс, Г.М. Підлісецький, Ю.В. Самойлик, та багато інших.

Формулювання цілей статті. Ціллю наших досліджень є аналіз теоретико-методичних аспектів та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного механізму підвищення ефективності технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: систематизувати наукові основи формування та розвитку технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Розв'язання проблеми збільшення виробництва сільськогосподарської продукції та поліпшення її якості можна здійснити лише за рахунок інтенсифікації та забезпечення інноваційного розвитку галузі, більш ефективного використання ресурсів підприємств, створення систем високопродуктивних машин, поліпшення якості техніки, обладнання, інших засобів виробництва. [2, 3, 4]. В умовах економіки ринкового типу матеріально-технічне забезпечення виробництва здійснюється на основі товарного обміну між різними споживчими вартостями, створеними в результаті суспільного поділу праці та існуючих виробничих відносин.

Отже, матеріально-технічне забезпечення будь-якого виробництва розглядається як товарний обмін різними споживчими вартостями, обумовлений суспільним поділом праці та існуючими виробничими відносинами.

Економічна сутність матеріально-технічного забезпечення передбачає наявність таких трьох умов – суспільного поділу праці; виробництва споживчих вартостей не тільки для себе, а й для інших; забезпечення еквівалентності вартостей товарів у процесі обміну. Стосовно аграрного виробництва, його матеріально-технічне забезпечення являє собою зумовлений поділом праці обмін аграрною і промисловою продукцією з метою задоволення технологічного попиту на товари промислового виготовлення, одержання прибутку та вирішення соціальних проблем [3].

Під матеріально-технічним забезпеченням сільського господарства слід розуміти систему, в якій відбувається вільне споживання матеріально-технічних засобів (техніки, паливно-енергетичних ресурсів, запасних частин, мінеральних і органічних добрив, засобів захисту рослин тощо) шляхом використання послуг підприємств-виробників матеріально-технічних засобів та сервісних підприємств їх постачальників, з метою їх використання та обслуговування.

Загалом зазначимо, що система матеріально-технічного забезпечення – це сукупність підприємств-виробників матеріально-технічних ресурсів, торгово-посередницьких організацій, сервісних підрозділів, формувань з машиновикористання та державних органів, що регулюють відносини у сфері техніко-технологічного забезпечення (тобто сільськогосподарські і переробні підприємства різних форм власності) [5].

Теоретична сутність матеріально-технічного забезпечення сільського господарства вимагає забезпечення взаємного інтересу до виробництва й обміну товарними масами, які мають споживчу вартість, економічної взаємовигідності комерційних операцій та еквівалентності обміну на засадах закону вартості. За таких умов має місце мотивація до ефективної праці, підкріплена особистим інтересом, наближення споживної вартості до її мінової вартості, запобігання фетишизації і монополізму в окремих сферах.

До основних форм матеріально-технічного забезпечення в умовах ринкової економіки належать: транзитна - на основі прямих зв'язків (завод - сільськогосподарське підприємство); складська - на умовах франко-господарство споживача (товар зі складу доставляється споживачу транспортом постачальницької організації); через товарно-сировинні біржі; поставка товарів на умовах лізингу; товарообмін при укладанні бартерних угод.

Важливо об'єктивно, науково обґрунтовано визнати потребу товаровиробників у матеріально-технічних ресурсах. Розрахунки виконують за нормативами з урахуванням специфіки господарства, його виробничого напрямку, обсягів виробництва, керуючись відповідними методиками.

В аграрній сфері матеріально-технічне забезпечення виробництва має значні особливості. Вони зумовлюються розтягнутим періодом обертання товарної і грошової мас через неспівпадання у часі процесу виробництва і робочого періоду, сезонністю, залежністю відтворювального процесу від природних факторів, підвищеними показниками ризику.

Специфіка матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва зумовлена особливостями власне сільського господарства, а саме [4]:

I. Сільське господарство розвивається на основі різних форм власності і господарювання. Для кожного з них мають бути створені рівні економічні умови щодо підвищення ефективності господарювання, розвитку самостійності та ініціативи.

II. На відміну від інших галузей матеріального виробництва земля є основним і незамінним засобом виробництва. При правильному використанні в процесі сільськогосподарського виробництва властивості землі погіршуються.

III. Економічний процес відтворення в сільському господарстві тісно пов'язаний і незмінно переплітається з природним процесом, оскільки розвиток і відтворення рослин і тварин (а вони є засобами виробництва) відбувається за біологічними законами. Для підвищення ефективності виробництва необхідно враховувати дію не тільки економічних законів, а й законів природи, зокрема біологічні особливості відтворення рослин і тварин у різних зонах країни.

IV. Значна різниця між періодом виробництва і робочим періодом сільськогосподарського виробництва спричинює його сезонний характер. Період виробництва визначається часом перебування продукту у виробництві, а робочий період – лише часом, протягом якого продукт піддається дії праці. Сезонний характер виробництва зумовлює нерівномірність використання робочої сили, машин і знарядь, одержання продукції та надходження коштів від її реалізації.

V. Сільськогосподарське виробництво просторово розосереджене, що спричиняє великі обсяги внутрішньогосподарських перевезень вантажів, а також витрат енергетичних ресурсів і засобів виробництва.

VI. На відміну від промисловості, частина одержаної продукції використовується в подальшому виробничому процесі як засіб виробництва. Тому збільшення обсягів сільськогосподарської продукції залежить не тільки від промислових засобів виробництва, а й від продуктивності засобів, відтворених у галузі.

VII. Природні умови є надзвичайно важливим фактором виробництва, великою мірою зумовлюють кінцеві результати і рівень його ефективності. Продукція створюється в процесі виробництва як результат природного функціонування живих організмів – рослин і тварин. Нестандартність предметів праці ускладнює процес виробництва і ставить особливі вимоги до формування системи машин.

Тому в економічному, вузькоринковому відношенні матеріально-технічне забезпечення менш ефективне, ніж в інших галузях народного господарства. Проте виходячи з макроекономічних позицій матеріально-технічне забезпечення сільського господарства вискоєфективне, адже тут механізми товарно-грошових відносин спрямовані на виробництво товарів, які забезпечують продовольчу безпеку держави.

Участь землі, тварин і рослин в процесі відтворення призводить до того, що технічне забезпечення виробничого процесу повинно в першу чергу задовольняти вимоги по збереженню, відновленню, та підвищенню споживчої вартості. Ураховуючи сезонність виробництва що селянин намагається самостійно виконати всі операції з технології виробництва власними силами і власними засобами за умови оптимальної трудової зайнятості, а ті види робіт, які неможливо перенести в часі через їх безперервність в технологічному періоді або виконати через відсутність засобів виробництва, будуть передаватись на сторону.

Сезонність впливає і на рух капіталу, адже для підприємця основним фактором, який визначає ефективність вкладення коштів, є рівень їх окупності. Але в сільському господарстві можливості скорочення надлишку часу виробництва обмежені біологічними процесами, скоротити які надзвичайно важко, хоч і досягнуто генетикою і селекцією певних результатів у

цій сфері. Тому капітал в сільське господарство буде вкладатись лише в тому випадку, якщо додаткова вартість компенсуватиме відносно більш повільний кругообіг капіталу.

Висновки: до ознак, які розкривають сутність організаційно-економічного механізму технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств відносять: елементна, за якою механізм розглядається як організуюча система зв'язків між структурними елементами; функціональна, яка визначає як сукупність видів діяльності, спрямовану на досягнення визначеної мети; процесна, яка характеризує механізм як процес підготовки і прийняття управлінських рішень [69]. Організаційно-економічний механізм технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств в аграрній сфері слід розглядати як систему організаційних, економічних, правових, управлінських і регулюючих дій, способів і процесів, які формують і впливають на порядок функціонування сільськогосподарських підприємств, що приведе до досягнення очікуваних економічних, соціальних, екологічних та інших результатів [9].

Формування системи організаційних і економічних важелів та інструментів забезпечення розвитку матеріально-технічної бази на сучасному етапі має бути спрямовано на максимальне використання наявного потенціалу підприємств, де є багато невикористаних резервів.

Література.

1. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку. Інформ.-аналіт. зб. (вип. 5 <http://eir.pstu.edu/handle/123456789/12487>). — К. : ІАЕ УААН, 20016. — 647 с.
2. Артеменко О. О. Методичний підхід до визначення оптимальної структури машинно-тракторного парку аграрного підприємства. Економічні науки. Сер. «Економіка та менеджмент» / О. О. Артеменко : зб. наук. пр. Луцький держ. техн. ун-т. Вип. 3(10). — Ч. 3. Редкол. : відп. ред. З. В. Герасимчук. — Луцьк, 2006. — С. 5–11.
3. Березівський П. С. Організація виробництва і підприємницької діяльності в аграрних формуваннях / П. С. Березівський, М. І. Михалюк, Ю. Е. Губені. — Львів : Українські технології, 2002. — 536 с.
4. Білоусько Я. К. Державна підтримка техніко-технологічного забезпечення аграрного виробництва / Я. К. Білоусько, В. О. Питулько, В. А. Товстопят // Економіка АПК. — 2013. — № 5. — С. 30–35.
5. Германюк Н. В. Диверсифікація виробничої діяльності в аграрній сфері / Н. В. Германюк // Економіка АПК. — 2013. — № 5. — С. 28–31.
6. Мазнев Г. Є. та ін. Адаптація інноваційних агротехнологічних рішень до умов різного ресурсного забезпечення сільськогосподарських підприємств / Г. Є. Мазнев, О. О. Красноручський, А. Ю. Бобловський, О. О. Артеменко, С. О. Заїка // Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування техніки і технологій для сільського господарства України : зб. наук. пр. УкрНДІ прогнозування техніки і технологій для с.-г. виробництва ім. Леоніда Погорілого. — Дослідницьке : УкрНДІПВТ, 2008. — Вип. 12 (26). — С. 13–23.
7. Мазнев Г. Є. та ін. Адаптація інноваційних агротехнологічних рішень до умов різного ресурсного забезпечення сільськогосподарських підприємств / Г. Є. Мазнев, О. О. Красноручський, А. Ю. Бобловський, О. О. Артеменко, С. О. Заїка // Техніка АПК. — № 9–10. — 2008. — С. 12–16.
8. Підлісецький Г. Економічні проблеми технічного забезпечення сільського господарства / Г. Підлісецький, В. Товстопят // Економіка України. — 2010. — № 11. — С. 81–85.
9. Шпак М. В. Машинозабезпечення та машиновикористання в рослинницьких галузях сільськогосподарських підприємств (теоретичний аспект) / М. В. Шпак // Економіка АПК. — 2011. — № 1. — С. 33–38.

